

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Природничих наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 23 «Географія зовнішньополітичних зв'язків»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність A4.07 Середня освіта (Географія)

освітня програма "Середня освіта (Географія)"

освітній ступінь бакалавр

факультет психолого-природничий

Рівне - 2025-2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни ВК 23 "Географія зовнішньополітичних зв'язків" для здобувачів освітнього ступеня бакалавр, галузі знань А Освіта, спеціальності А4.07 Середня освіта (Географія), за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Географія). Рівне: РДГУ, 2025. 27 с.

Мова навчання: українська.

Розробник:

Велесик Т.А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри природничих наук

Протокол від "17" червня 2025 року № 8

Завідувач кафедри

природничих наук

(проф. Наталія ГРИЦАЙ)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від "26" червня 2025 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

психолого-природничого факультету

(доц. Ірина ТРОХИМЧУК)

© Велесик Т.А., 2025 рік

© РДГУ, 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>4,0</u>	Галузь знань А Освіта	Вибіркова	
Модулів - 2	Спеціальність А4.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - <u>120</u>		8-й	8-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>2,5</u> самостійної роботи студента - <u>6</u>	Освітній рівень: перший (бакалаврський) рівень	20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання 16 год.	
Вид контролю: екзамен			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання — 40/60%
 для заочної форми навчання — 9/72%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків» є: розкрити особливості сучасної політичної картини світу, сформувати у студентів знання

про основи геополітики як практичного інструменту розв'язання регіональних проблем у світі та в Україні, показати роль та місце України у світовому геополітичному просторі.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з науковими основами географії зовнішньополітичних зв'язків;
- розглянути історичні етапи формування географії зовнішньополітичних зв'язків;
- розкрити сутність територіально-політичної організації суспільства та територіально-політичних систем різних ієрархічних рівнів;
- вивчити сучасну політичну карту світу;
- показати сучасну геополітичну картину світу;
- проаналізувати основні регіональні геополітичні проблеми у світі;
- засвоїти розгорнуту інформацію про форми державного устрою та систему органів державної влади, функції державних кордонів і столиць;
- проаналізувати новітні територіальні трансформації політичної карти світу;
- сформувати уявлення про співвідношення сил у світовій політиці;
- виявити вплив геоглобалізаційних процесів на політичну карту світу, державу і окремого громадянина;
- проаналізувати особливості геополітичної ситуації в окремих регіонах світу;
- вивчити політико-географічне та геополітичне положення України;
- розвинути навички самостійної роботи з різними джерелами політичної, економічної та географічної інформації (картами, схемами, статистичними даними, літературою, ілюстрованим матеріалом, ресурсами всесвітньої мережі Internet тощо) тощо.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків», студент повинен володіти наступними **компетентностями**:

загальними:

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фаховими:

ФК 4. Здатність демонструвати знання про структуру географії, її місце в системі наук, історію розвитку, взаємозв'язки в еколого-, соціо-, геопросторі.

ФК 12. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

3. Очікувані результати навчання

Формулювання результатів навчання для вибірових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їхньої сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

Нормативний зміст за стандартом вищої освіти України підготовки бакалавра передбачає наступні **програмні результати навчання**:

ПРН 12. Уміти оцінювати природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знати і розуміти географічні особливості свого адміністративного регіону.

ПРН 14. Розуміти глобальні економічні і суспільно-географічні процеси та вміти складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ. ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ

Змістовий модуль 1. Політична карта світу як об'єкт географії зовнішньополітичних зв'язків.

ТЕМА 1. *Методологія та історія формування географії зовнішньополітичних зв'язків як науки.*

Предмет і метод географії. Зміст поняття «політика». Географія зовнішньополітичних зв'язків (політична географія) як наука: підходи до визначення. Політична сфера (політосфера) суспільного життя як об'єкт вивчення географії зовнішньополітичних зв'язків. Структура географії зовнішньополітичних зв'язків. Методи географії зовнішньополітичних зв'язків. Рівні дослідження географії зовнішньополітичних зв'язків. Місце географії зовнішньополітичних зв'язків в системі туристсько-економічних, суспільно-географічних наук. Сучасні завдання й функції географії зовнішньополітичних зв'язків (теоретико-пізнавальна, методологічна, світоглядно-гуманістична). Генезис політико-географічної думки. «Нова» політична географія: проблематика і теорії. Концепції територіально-політичної організації сучасних суспільств. Розвиток української політико-географічної думки. Сучасний стан географії зовнішньополітичних зв'язків в Україні.

ТЕМА 2. *Політична карта світу як об'єкт наукового дослідження.*

Політична карта світу (ПК). Періодизація всесвітньої історії й формування ПК світі. Поняття якісних та кількісних змін на ПК. Проблема регіоналізації ПК світу. Формування регіональних цивілізацій. Регіональні розходження і їхні причини. Акроніми (абревіатури) на ПК світу: види, приклади. Суперечливі та проблемні питання стану сучасної ПК світу. Міжнародні конфлікти, їх типи, об'єктивні та суб'єктивні передумови виникнення. "Гарячі" точки планети. Етнополітичні конфлікти: чинники, шляхи подолання. Проблеми територіальних претензій. Географія специфічних політичних утворень. Регіоналістські, автономістські та сепаратистські етнічні рухи, їх географія.

ТЕМА 3. *Географічне державознавство.*

Об'єкти ПК: «держава», «країна», «територія». Територіально-політична організація суспільства. Види і функції територіально-політичних систем (ТПС). Держава як найбільш цілісна ТПС. Ознаки держави. Внутрішні та зовнішні функції держави. Історична зміна і розвиток уявлень про державу. Теорії походження держави. Характеристики держави як географічного об'єкта. Політико-географічне положення (ПГП) держави. Географічний простір держави. Форми державної території. Вплив конфігурації території на суспільні процеси в державі. Адміністративно-територіальний поділ (АТП) держави. Співвідношення місцевого і територіального управління. Принципи формування сітки АТП. Ієрархія одиниць АТП. Функції АТП. Адміністративно-територіальний устрій, його структура. Поділ адміністративних одиниць за площею і чисельністю населення в деяких державах світу. Головні сучасні напрями реформування АТП: укрупнення низових ланок, створення великих регіонів тощо. Перспективи адміністративної реформи в Україні.

ТЕМА 4. *Класифікації та типології країн світу.*

Значення і сутність типології країн. Показники для «географічних» типологій (форми правління, форми державного устрою, типи політичних режимів). Новітні погляди на класифікації країн: теократичні республіки, держави-напівфедерації тощо. Федералізм як форма державного устрою. Порівняння унітарних і федеративних держав. Класифікації країн світу за географічним, економіко-географічним, політико-географічним положеннями, величиною території, кількістю і типом відтворення населення, його національним складом, рівнем урбанізації, природно-ресурсним потенціалом. Типологія країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку та господарською спеціалізацією в міжнародному поділі праці, за рівнем сформованості організаційно-управлінських структур, структурою господарства країни. Інші підходи до класифікації країн. Країни за ступенем небезпеки для туристів.

Змістовий модуль 2. Історія формування та сучасний стан політичної карти

світу.

ТЕМА 5. *Сучасна політична карта світу.*

5.1. Політична карта Старого Світу – Євразії та Північної Африки.

Азія - найбільша частина світу. ПК Євразії та Північної Африки за часи Середньовіччя, її характерні особливості. Основні міждержавні суперечності, що обумовили формування ПК Європи Нового часу. Хронологія європейської колонізації Азії. Антиколоніальний рух в азіатських країнах. Введення мандатної системи. Хвилі деколонізації. Характеристика основних етапів формування ПК у ХХ ст. Друга світова війна і територіальні зміни по її закінченні. Основні особливості ПК в період «холодної війни». Наслідки падіння "залізної завіси". Розпад соціалістичних федеративних держав і системи соціалізму в цілому. ПК Європи та Азії на сучасному етапі. Субрегіони і їхній склад. Сучасні системи державного правління. «Гарячі точки» на ПК. Народи без державності. Нові індустріальні країни Південно-Східної Азії: причини і наслідки економічного буму. Україна на ПК Європи та світу.

5.2. Політична карта Нового Світу.

Політична карта Африки на південь від Сахари. Політична карта Латинської Америки. Проблема регіоналізації ПК Америки. Роль США в Центральній Америці. Політична карта Північної Америки. Колонізація Північної Америки. США: особливості устрою території. Політична карта Австралії, Океанії та Антарктиди. Освоєння Австралії – країна «переселенського капіталізму». Океанія - найбільше скупчення островів. Сучасні політичні статуси острівних держав. Антарктида на ПК світу: міжнародно-правовий режим. Особливий політичний статус Антарктиди та територіальні претензії на її територію: причини та прогнозування подальшого стану.

Модуль 2. ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ГЕОГРАФІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Змістовий модуль 3. Міждержавні границі та їх функції в сучасному світі.

ТЕМА 6. *Географія столиць, кордонів та міжнародні інтеграційні об'єднання на політичній карті світу.*

Столиця – головний політичний центр держави. Класифікація столиць за походженням. Ексцентриситет столиці і його політико-географічне значення. Основні політичні функції. Явище перенесення столиць: причини, приклади, хронологія. Офіційні та фактичні столиці. Літня та зимова столиці Бутану. Столиця як місце зосередження найцінніших історико-культурних ресурсів держави. Роль столиць у формуванні географії туристичних потоків. Лімологія: державний кордон як ознака суверенітету. Підходи і методи географічних досліджень державних кордонів. Види і типи границь. Функції кордонів в епоху глобалізації (бар'єрна, контактна, фільтрувальна), їх співвідношення. Державні кордони як складова світової системи границь. Спірні кордони. Доктрини "вільних" та "прозорих" кордонів. Державне будівництво і границі. Адміністративні границі. Транскордонне співробітництво, трансграничні райони та їх типи. Майбутнє світової системи політичних кордонів. Міжнародні інтеграційні об'єднання на політичній карті світу. Умови і причини міжнародної інтеграції. Основні етапи й шляхи створення міжнародних організацій. Принципи й правила формування міжнародних організацій у ХХ–ХХІ ст. Політична й економічна інтеграція. Поділ міжнародних організацій за функціональними особливостями. Типи основних міжнародних організацій, їхній склад і мета. Участь України в роботі міжнародних організацій. Найважливіші глобальні міжнародні організації. Регіональна інтеграція та розмивання поняття державного суверенітету. Значення провідних регіональних та субрегіональних міждержавних організацій. Чорноморський регіон економічного співробітництва (ЧРЕС). Вплив інтеграційних процесів на свободу переміщення та розвиток туризму (Шенгенська угода).

ТЕМА 7. *Електоральна географія.*

Географія виборів (електоральна географія) - новий напрям розвитку географії

зовнішньополітичних зв'язків. Місце електоральної географії (ЕГ) у системі географічних наук. Теоретичні основи ЕГ і її основні напрямки. Методи досліджень ЕГ. Географія голосувань. Географічні фактори голосувань. Географія представництва. Розміщення партійно-політичних сил (ППС) та їх територіальне співвідношення. Фактори територіальної розстановки ППС. Аналіз впливу ППС на результати виборів. Політико-географічне (електоральне) районування держави. Викривлення волевиявлення виборців. Поняття політичної партії та громадсько-політичного руху. Функції політичної партії. Підходи до типології політичних партій. Класифікація партій за напрямами політичних поглядів (ідеологією). Соціальна база політичної партії. Партійні системи, їх класифікація. Види громадських організацій. Критерії класифікацій виборчих систем. Типи виборчих систем на прикладі окремих держав. Чинники, що впливають на політичну ситуацію в країні. Сучасна політична ситуація в Україні (за результатами останніх виборів). Електоральна географія України. Основні партії України. Градієнта Захід/Схід. Розходження місто/сіло.

ТЕМА 8. *Історія геополітичної думки і теоретичні підходи в геополітиці.*

Історична змінюваність політичних уявлень. Поняття геополітики. Зміст і співвідношення понять «політична географія», «геополітика», «геостратегія». Історія геополітичних уявлень і теорій. Напрями геополітики. Вплив на розвиток геополітики праць Ф. Ратцеля. Євразійський материк як найважливіший геополітичний регіон сучасності. Основні геостратегічні агенти Євразії (Китай, Німеччина, Франція, Росія, Індія). Геополітичні центри Євразії. Основні класичні геополітичні доктрини. Наукові школи сучасної геополітики. Нестабільність сучасної геополітичної ситуації у світі, перспективи її зміни. Сучасні геополітичні проблеми кордонів як геополітичної реальності, мети, геополітичного засобу. Чинники, що впливають на світовий статус держави. Геополітика й Україна. Геополітичні доктрини України.

ТЕМА 9. *Основи геоглобалістики.*

Якісна зміна міжнародної політичної системи. Поняття «глобалізація». Глобалізація як історичний процес: вплив на політосферу і політичну карту світу. Посилення взаємозв'язків між країнами у всіх сферах життя у ХХ–ХХІ ст. Глобалізація процесів економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства. Глобалізація та трансформація інституту держави. Транснаціональні корпорації (ТНК) як нові геостратегічні суб'єкти міжнародних відносин. Виникнення глобальних (всесвітніх) проблем: поняття і класифікації. Взаємозв'язок між ними, причини виникнення, сучасний стан й перспективи вирішення. Проблеми поширення демократії і багатопартійності. Значення глобалізації для окремого громадянина.

5. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин
--	-----------------

Назви змістових модулів і тем	денна форма						заочна форма					
	усього год.	у тому числі					усього год.	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ. ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ												
<i>Змістовий модуль 1. Політична карта світу як об'єкт географії зовнішньополітичних зв'язків</i>												
ТЕМА 1. Методологія та історія формування географії зовнішньополітичних зв'язків як науки	10	2	2	-		6	9	1	-	-		8
ТЕМА 2. Політична карта світу як об'єкт наукового дослідження	10	2	2	-		6	11	1	-	-		10
ТЕМА 3. Географічне державознавство	8	2	2	-		4	9	-	1	-		8
ТЕМА 4. Класифікації та типології країн світу	8	2	2	-		4	9	-	1	-		8
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8	-		20	38	2	2	-		34
<i>Змістовий модуль 2. Історія формування та сучасний стан політичної карти світу</i>												
ТЕМА 5. Сучасна політична карта світу	16	2	4	-		10	12	1	1	-		10
Разом за змістовим модулем 2	16	2	4	-		10	12	1	1	-		10
Модуль 2. ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ГЕОГРАФІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ												
<i>Змістовий модуль 3. Міждержавні границі та їх функції в сучасному світі</i>												
ТЕМА 6. Географія столиць, кордонів та міжнародні інтеграційні об'єднання на політичній карті світу	10	2	2	-		6	11	1	-	-		10
ТЕМА 7. Електоральна географія	10	2	2	-		6	9	-	1	-		8
ТЕМА 8. Історія геополітичної думки і теоретичні підходи в геополітиці	9	1	2	-		6	11	-	1	-		10
ТЕМА 9. Основи геоглобалістики	9	1	2	-		6	9	-	1	-		8
Разом за змістовим модулем 3	38	6	8	-		24	40	1	3	-		36
Усього годин	90	16	20	-		54	90	4	6	-		80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Географія зовнішньополітичних зв'язків як наука. Політика як географічна реальність	2	2
2.	Території суверенні, залежні та з невизначеним статусом на сучасній політичній карті світу	2	-
3.	Динамізм політичної карти світу та територіальні претензії держав	4	2
4.	Географічні типології країн світу	2	1
5.	Історична політична географія	2	-
6.	Міжнародні інтеграційні процеси	2	1
7.	Електоральна географія	2	-
8.	Геополітика	2	-
9.	Геополітичні концепції	2	-
Разом		20	6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Географія зовнішньополітичних зв'язків як наукова дисципліна. Геополітика	2	2
2.	Розвиток політико-географічних ідей	1	4
3.	Геопросторова політична організація світу	1	4
4.	Державна територія та її кордони	2	2
5.	Географія політичних систем у світі	2	4
6.	Основи адміністративної географії країн світу	2	2
7.	Основи електоральної географії	2	2
8.	Географія воєнно-політичних конфліктів	1	4
9.	Напрямки політико-географічних досліджень	1	4
10.	Проблема зіткнення глобалістських та антиглобалістських поглядів у сучасному світі	2	2
11.	Роль ООН у вирішенні збройних конфліктів в світі	2	2
12.	Проблема централізації держав та самовизначення народів	1	4
13.	Характеристика історичних форм колоніальної залежності	1	4
14.	Порівняльна характеристика монархічних форм устрою різних країн	2	2
15.	Етапи формування політичної карти Європи	2	2
16.	Динамізм і консерватизм розвитку політичної карти світу	2	2
17.	Самовизначення народів і збереження територіальної цілісності держави – основні принципи міжнародного права і їхнє відбиття на політичній карті	2	2
18.	Проблеми територіального розмежування морського простору	2	2
19.	Сценарії розвитку політичної карти світу в XXI столітті. Прогнози розпаду держав у Європі, Азії, Африці й Америці	2	2

20.	Недоторканність і непорушність державних кордонів – основний принцип міждержавних відносин в XXI столітті	2	2
21.	Адміністративно-територіальний поділ (АТП) держав. Географічні типи АТП	2	2
22.	Європейська інтеграція: основні інтеграційні об'єднання	2	2
23.	Друга світова війна і територіальні зміни по закінченні	2	2
24.	Теорія етногенезу Л.М. Гумільова	1	4
25.	Грецька цивілізація і Римська імперія	1	4
26.	Західна Європа: Франкська імперія, Священна Римська імперія	2	2
27.	Східна Європа: Візантійська імперія	2	2
28.	Вестфальський договір і формування сучасної системи державнацій у Європі	2	2
29.	Геополітичні конфлікти в світі. Сучасні геополітичні проблеми кордонів	2	2
30.	Україна в сучасній системі геополітичних координат	2	2
31.	Політична географія України	2	2
Всього		54	80

8. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання – форма організації навчального процесу, яка має на меті поглибити, узагальнити та закріпити знання, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосувати ці знання при вирішенні практичних задач.

Результати виконання аудиторної індивідуальної роботи повинні бути підкріплені виконанням контрольної роботи.

ІНДЗ 1. Перелік завдань АІР

1. Географія зовнішньополітичних зв'язків: поняття, об'єкт, предмет, базові категорії.
2. Політична карта світу: сутність (визначення), поняття про країну, кількість країн та їх типи, нейтральні зони, спірні за статусом території, невизнані і самопроголошені держави.
3. Сутність понять «держава», «державна територія», «політико-територіальне утворення».
4. Державний кордон, його делімітація і демаркація. Територіальні та внутрішні води. Виключні морські економічні зони.
5. Особливі об'єкти політичної карти світу. Нові агенти політичної карти світу.
6. Типи політико-територіальних утворень на політичній карті світу.
7. Класифікація держав за формою їх території. Анклав, напіванклав.
8. Періоди та етапи формування політичної карти світу.
9. Формаційний і цивілізаційний підходи до періодизації розвитку політичної карти світу. Ментальність як основа цивілізаційного підходу.
10. Типологія країн за площею (7).
11. Типологія країн за чисельністю населення (5).
12. Типологія країн за формою державного устрою (3).
13. Типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку (7 показників).
14. Постіндустріальні, індустріальні, нові індустріальні країни.
15. Форми правління в державах.
16. Республіка як форма державного правління. Види республік.
17. Монархія як форма державного правління. Групи монархій та їх різновиди.
18. Форми державного устрою: унітарні та складні (федерація, імперія і

конфедерація) держави.

19. Класифікація федерацій: 1) за способом утворення (договірні, союзні, конституційні, конституційно-договірні).

20. Класифікація федерацій: 2) за способом утворення суб'єктів федерації (територіальні, національні, змішані).

21. Класифікація федерацій: 3) за правовим статусом суб'єктів федерації (симетричні та асиметричні) та 4) за способом здійснення владних повноважень (централізовані, децентралізовані).

22. Місце географії зовнішньополітичних зв'язків в системі наук.

23. Структура географії зовнішньополітичних зв'язків.

24. Основні напрями політико-географічних досліджень.

25. Рівні політико-географічних досліджень (за Р. Ф. Туровським, П. Тейлором, В.А. Колосовим).

26. Поняття про методологію, методикку і метод політико-географічних досліджень.

27. Основні методи, застосовувані в політико-географічних дослідженнях.

28. Підходи до політико-географічних досліджень. Політико-географічні парадигми (погляди А. Гетнера, Я. Машбиця, А. Скопина).

29. Прикладне значення географії зовнішньополітичних зв'язків.

30. Політико-географічне положення держави.

31. Назвіть групи країн, які виділяють при визначенні геополітичного положення будь-якої держави.

32. Розкрийте сутність поняття «геополітичне положення», охарактеризуйте його складові.

33. Розкрийте функції, які виконує адміністративно-територіальний поділ.

34. Типи систем місцевого самоврядування (3).

35. Поясніть причини і необхідність удосконалення схем адміністративно-територіального поділу країн.

36. Столиця держави: сутність, її функції.

37. Типи столичних міст.

38. Поділ столиць за їх географічним положенням.

39. Поняття про геопросторовий каркас території України.

40. Сутність, об'єкт і предмет геополітики.

41. Головні завдання геополітики.

42. Історичний розвиток геополітики.

43. Електоральна географія: сутність, об'єкт дослідження, завдання.

ІНДЗ 2. Робота з контурною картою

1. Нанести на карту українську етнічну територію.

2. Електоральна географія України:

· Вибори Президента України 2019 р.

· Вибори до Верховної Ради України 2019 р.

3. Робота з картою за темою «Політична географія світового океану».

Нанести на карту:

· Внутрішні моря.

· Закриті та напівзакриті моря.

· Міжнародні морські канали.

9. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків» використовуються наступні методи навчання:

- МНІ – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);

- МН2 – практичний метод (практичні заняття);
- МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
- МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп’ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- МН6 – самостійна робота (розв’язання завдань).

10. Методи контролю

При проведенні контрольних заходів з дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв’язків» використовуються такі форми контролю якості засвоєння навчального матеріалу:

- МО1 – екзамен;
- МО2 – усне або письмове опитування;
- МО4 – тестування;
- МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- МО9 – захист практичних робіт.

11. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамени;
- комплексні экзамени;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об’єктах;
- інші види.

Основними засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання студентів, з дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв’язків», є:

- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- екзамен.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК02	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	ПРН03	Знати закономірності розвитку особистості, вікові особливості навчання і виховання учнів,	МН1	МО1, МО9

			вміти організувати ефективну комунікацію між учасникам освітнього процесу та дотримуватися етичних норм та вимог безпеки життєдіяльності в професійній діяльності		
		ПРН17	Володіти українською мовою і навичками грамотного письма та іноземною мовою на рівні необхідному для фахової і міжособистісної комунікації та здійснення аналізу передового українського й міжнародного досвіду для підвищення професійної майстерності	МН5	МО7
ЗК05	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ПРН03	Знати закономірності розвитку особистості, вікові особливості навчання і виховання учнів, вміти організувати ефективну комунікацію між учасникам освітнього процесу та дотримуватися етичних норм та вимог безпеки життєдіяльності в	МН3, МН5, МН6	МО1, МО4

			професійній діяльності		
ЗК06	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	ПРН16	Усвідомлювати відповідальність за формування в учнів бережливого ставлення до природи, поваги до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю	МН1, МН2, МН3	МО7, МО9
ЗК08	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово	ПРН01	Усвідомлювати цінність незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, цінувати українську культуру, історію та мову, керуватися принципами духовності, толерантності, діалогу й співробітництва	МН1, МН5	МО1, МО9
		ПРН17	Володіти українською мовою і навичками грамотного письма та іноземною мовою на рівні необхідному для фахової і міжособистісної комунікації та здійснення аналізу передового українського й міжнародного досвіду для підвищення	МН5	МО7

			професійної майстерності		
ФК01	Здатність власною національною позицією, ціннісними уявленнями, духовністю, повагою й любов'ю до рідного краю, історії, української мови та культури виховувати свідомих громадян України в умовах демократичної, економічно розвиненої та правової держави	ПРН01	Усвідомлювати цінність незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, цінувати українську культуру, історію та мову, керуватися принципами духовності, толерантності, діалогу й співробітництва	МН2, МН3	МО1, МО2
		ПРН17	Володіти українською мовою і навичками грамотного письма та іноземною мовою на рівні необхідному для фахової і міжособистісної комунікації та здійснення аналізу передового українського й міжнародного досвіду для підвищення професійної майстерності	МН5, МН6	МО4, МО7, МО9

ФК03	Здатність створювати позитивний психологічний клімат для навчання з урахуванням індивідуальних і вікових особливостей учнів, організувати комунікацію між учасниками освітнього процесу, сприяти рівноправному навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-релігійних особливостей та дотримуватися етичних норм та вимог безпеки життєдіяльності у професійній діяльності	ПРН03	Знати закономірності розвитку особистості, вікові особливості навчання і виховання учнів, вміти організувати ефективну комунікацію між учасникам освітнього процесу та дотримуватися етичних норм та вимог безпеки життєдіяльності в професійній діяльності	МН1, МН3, МН5	МО7, МО9
ФК14	Здатність реалізувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності, орієнтуватись в організації туристичного простору та застосовувати методологічний апарат для організації безпечної туристичної екскурсії чи походу	ПРН16	Усвідомлювати відповідальність за формування в учнів бережливого ставлення до природи, поваги до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю	МН1, МН2, МН3	МО7, МО9

ФК24	Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування	ПРН01	Усвідомлювати цінність незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, цінувати українську культуру, історію та мову, керуватися принципами духовності, толерантності, діалогу й співробітництва	МН3, МН5, МН6	МО1, МО4
ФК26	Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами	ПРН16	Усвідомлювати відповідальність за формування в учнів бережливого ставлення до природи, поваги до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю	МН1, МН3	МО7, МО9
		ПРН17	Володіти українською мовою і навичками грамотного письма та іноземною мовою на рівні необхідному для фахової і міжособистісної комунікації та здійснення аналізу передового українського й міжнародного досвіду для підвищення професійної майстерності	МН1, МН2, МН3, МН5, МН6	МО2, МО4

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	А	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	
82-89	В	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна			зараховано

Достатній
(конструктивно-варіативний)

добре

74-81	С	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовіль-но	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовіль-но	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3				ІНДЗ	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
4	6	4	4	4	4	4	4	6		
Модульний контроль – 20					Модульний контроль – 20				20	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Критерії за видами діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
T1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T2	Робота на лекційних заняттях	2	6
	Фронтальне / індивідуальне опитування	2	
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T3	Участь в обговоренні під час практичних занять	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T4	Виконання завдань самостійної роботи	2	4
	Поточне тестування	1	
	Робота на лекційних заняттях	1	
T5	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
Модульний контроль (контрольна робота)		20	20
T6	Участь в обговоренні під час практичних занять	1	4

	Поточне тестування	2	
	Робота на лекційних заняттях	1	
T7	Індивідуальне опитування	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T8	Участь в обговоренні під час практичних занять	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T9	Участь в обговоренні під час практичних занять	2	6
	Фронтальне / індивідуальне опитування	4	
Модульний контроль (контрольна робота)		20	20
ІНДЗ		20	20
Разом		100	

14. Методичне забезпечення

1. Кафедральне положення про рейтингову систему оцінювань знань № 48-075.
2. Робоча програма з дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків».
3. Силабус з дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків».
4. Конспект лекцій з дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків».
5. Методичні рекомендації до практичних робіт з дисципліни «Географія зовнішньополітичних зв'язків».

15. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Поняття про географію зовнішньополітичних зв'язків. Основні підходи до визначення.
2. Об'єкт географії зовнішньополітичних зв'язків.
3. Предмет географії зовнішньополітичних зв'язків.
4. Основні методи географії зовнішньополітичних зв'язків.
5. Структура географії зовнішньополітичних зв'язків, зв'язки з іншими науками.
6. Актуальні завдання сучасної географії зовнішньополітичних зв'язків.
7. Геополітика: основні підходи до визначення.
8. Співвідношення між географії зовнішньополітичних зв'язків і геополітикою.
9. Політико-географічні ідеї в античну добу та за часів середньовіччя.
10. Розвиток політико-географічних ідей у XVI-XVIII ст.
11. Розвиток політико-географічних ідей у XIX ст.
12. Політико-географічні погляди Ф. Ратцеля.
13. Політико-географічні ідеї Р. Челлена.
14. Політико-географічні погляди А. Мехена.
15. Політико-географічні погляди Х. Маккіндера.
16. Політико-географічні погляди Н. Спикмена.
17. Політико-географічні ідеї К. Хаусхофера і нацистська геополітика.
18. Головні напрями досліджень у географії зовнішньополітичних зв'язків після Другої світової війни.
19. Мондіалізм. Неомондіалізм.
20. «Нова» географії зовнішньополітичних зв'язків: основні концепції.
21. Сучасні напрями дослідження в геополітиці.
22. Геополітична концепція С. Хантінгтона.

23. Геополітичні ідеї З. Бжезінського.
24. Політична геопросторова організація світу.
25. Багатополярна модель сучасного світу, її ознаками.
26. Типи територій у світі за правовим режимом.
27. Географія територій з особливим правовим режимом.
28. Сучасна політична карта світу, етапи її формування.
29. Залежні території в сучасному світі, їх типи.
30. Міжнародні організації, їх типи і роль у світовій геополітичній організації світу.
31. Політична географія Світового океану, основні напрями досліджень.
32. “Внутрішні” морські води держави
33. Територіальне море держави; політико-правовий режим.
34. Архіпелажні води. Держави-архіпелаги у світі.
35. Прилежна зона. Виключна (виняткова) економічна зона прибережної держави.
36. Континентальний шельф прибережної держави.
37. Відкрите море. Міжнародний район морського дна.
38. Морські протоки, їх політико-правовий режим.
39. Морські канали, їх політико-правовий режим.
40. Політико-географічна ситуація в Арктиці.
41. Політико-географічна ситуація в Антарктиці.
42. Державна територія, її складові.
43. Політико-географічне положення держави.
44. Форми державних територій.
45. Державні кордони, основні підходи до вивчення.
46. Державні кордони. Класифікація державних кордонів за їх природою (сутністю).
47. Державні кордони. Класифікація державних кордонів за природними особливостями проходження.
48. Державні кордони. Класифікація державних кордонів за походженням та історією.
49. Державні кордони. Класифікація державних кордонів за історичними умовами та послідовністю виникнення.
50. Встановлення державних кордонів.
51. Зміни державних територій (кордонів).
52. Функції державних кордонів.
53. Прикордонні та транскордонні регіони.
54. Держава. Класифікації держав світу.
55. Типи монархій, їх поширення у світі.
56. Типи республік, їх поширення у світі.
57. Типи політичних режимів, географія політичних режимів у світі.
58. Державний устрій. Типи державного устрою країн світу.
59. Федеративні держави, їх політико-територіальний поділ.
60. Типи федерацій у світі.
61. Адміністративно-територіальний поділ держав світу.
62. Функції адміністративно-територіального устрою.

63. Тенденції розвитку адміністративно-територіального поділу в державах світу.
64. Автономії, їх типи і географія. Регіоналістичні держави.
65. Столиця держави, її функції. Типи столиць. Столиці федеративних держав.
66. Місцеве управління та самоврядування; основні функції.
67. Системи місцевого управління та самоврядування у світі.
68. Електоральна географія. Основні напрями та методи досліджень в електоральній географії.
69. Політичні партії у країнах світу, їх класифікації.
70. Партійні системи: основні підходи; поширення в країнах світу.
71. Політико-географічна ситуація в країні чи регіоні, фактори, що на неї впливають.
72. Типи виборчих систем у світі. Мажоритарна система та її різновиди в країнах світу.
73. Пропорційна і змішана виборчі системи в країнах світу.
74. Джеррімандерінг, його політико-географічна сутність.
75. Воєнно-політичні конфлікти: сутність, фактори, цілі, об'єкт, предмет.
76. Типи воєнно-політичних конфліктів.
77. Динаміка і результати воєнно-політичних конфліктів.
78. Прогнозування та врегулювання воєнно-політичних конфліктів.
79. Політико-географічний аналіз воєнно-політичного конфлікту.
80. Географія воєнно-політичних конфліктів у сучасному світі.
81. Політико-географічне положення України.
82. Державний устрій України. Політико-адміністративний поділ. Тенденції розвитку адміністративно-територіального поділу України.
83. Політичні партії в Україні.
84. Політико-географічне районування України.
85. Геополітика сучасної України.

16. Рекомендована література

Базова

1. Безуглий В.В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Академія, 2005. 704 с.
2. Блій Г. де, Муллер Пітер Географія: світи, регіони, концепти. Пер. з англ.; Передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К.: Либідь, 2004. 740 с.
3. Геополітика: Підручник А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. К.: МАУП, 2004. 296 с.
4. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.
5. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія. Підручник. К., 2012. 416 с.
6. Голуб Г. С., Барський Ю.М., Погребський Т.Г., Глушко С.В. Проблеми та перспективи реформи місцевого самоврядування у Волинській області. Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. За заг. ред. Ф.В. Зузука. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. №15. С. 103-110.
7. Голуб Г.С. Якість життя населення як синтез соціально-економічних умов середовища життєдіяльності регіону. Природа Західного Полісся та прилеглих територій:

зб. наук. Праць. Луцьк : Східноєвропейський нац. ун. ім. Лесі Українки, 2016. № 13. С. 47-50.

8. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика України: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2010. 344 с.

9. Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2014. 348с.

10. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. Країнознавство: основи теорії: навч. посіб. для студ. геогр. спец. вищ. навч. закл. К.: Либідь, 2009. 312 с.

11. Кузишин А. Суспільно-географічний аналіз електорального поля західноукраїнського регіону. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. 2019. Т. 47. Випуск 2. С. 59-66.

12. Яценко Б.П., Стафійчук В.І., Брайчевський Ю.С. та ін. Політична географія і геополітика: Навч. посібник; за ред. Б.П. Яценка. К.: Либідь, 2007. 255 с.

13. Сливка Р., Зактуинська І. Політична географія: Методичні рекомендації для студентів. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 72 с.

14. Сливка Р.Р. Вразливість півостровів щодо прояву територіально-політичних конфліктів. Часопис соціально-економічної географії. 2019. Том. 27. С. 70-76.

15. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.

16. Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. К.: НМЦВО, 2003. 266 с.

17. Pavlovska T. S., Pohrebskyi T. H., Golub G. S., Poruchynsky V. I. Urban population of Volyn region: resettlement and dynamics. Вісник ХНУ: Наук. зб. 2019. Вип. 50. С. 148-159.

18. Puhach S., Pohrebskyi T., Golub G. Spatial peculiarities of social networking services distribution in Rivnenska oblast. Часопис соціально-економічної географії: зб. наук. праць. Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2020. Вип. 28. С. 43-50.

Інформаційні ресурси

1. Довідник ЦРУ по країнах світу. Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/theworld-factbook/>.

2. Збигнев Бжезинский. Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). Режим доступу: <http://lib.ru/POLITOLOG/AMERICA/bzhezinskij.txt>.

3. Грицак Ю.П. Контрольно-навчальні тести: Дистанційний курс «Політична географія». Режим доступу: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1938>

4. Служба зовнішньої розвідки України. – Режим доступу: <http://www.szru.gov.ua/>

5. The Security Service (MI-5). Режим доступу: <https://www.mi5.gov.uk/>

6. Офіційний сайт ООН. Режим доступу: <http://www.un.org/>

7. Представництво ООН в Україні. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua>

8. МЗС України. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/4130.htm>

9. Велика ложа України. Режим доступу: <http://www.ukrmason.org/10>.

10. Всесвітньовідомий сайт «Вікілікс». Режим доступу: <http://wikileaks.ch>

11. Голуб Г.С. Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Політична географія з основами геополітики». Режим доступу: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-04/98.pdf>
12. Жулканич Б.М. Силабус до навчальної дисципліни «Політична географія». Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/28621>
13. Сайт кафедри екології, географії та туризму РДГУ. Режим доступу: <http://www.kegt-rshu.in.ua>

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_
навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Голова навчально-методичної комісії _____

підпис

прізвище та ініціали

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_
навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_
навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Голова навчально-методичної комісії _____

підпис

прізвище та ініціали

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_
навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали